

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 1 5 1 A 3 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Sobota, 13. junij 2015 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začinjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca.

Izpitna pola vsebuje 23 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 1 prazno.

Priloga k izpitni poli 1

Polšje leto

Radoveden kot majhen otrok

Prve dni novembra gredo na zimsko spanje še zadnji polhki, majhni nočni glodalci pepelnato sive barve z dolgimi brki, s košatim repom in z izbuljenimi očmi. Pred tem se dodobra najedo žira in želoda.

Kadar je letina obilna, se polhi čezmerno namnožijo in takšno leto imenujemo polšje leto. »Letos se nam zdijo številni tudi zato, ker so dejavnejši. Ob skromnih letinah gredo namreč spat veliko bolj zgodaj,« je povedal biolog in vodja kustodiatna za vretenčarje v Prirodoslovnem muzeju Slovenije dr. Boris Kryštufek. V letih, ko žir in želod ne obrodit, sploh nimajo mladičev.

Vse našteto pomeni, da samica koti mladiče v povprečju enkrat v življenju, čeprav nekateri polhi živijo tudi deset let. To je zelo veliko v primerjavi z veverico, ki ne dočaka več kot tri leta. A je dejavna celo leto, medtem ko polhi spijo celo do deset mesecev na leto. V Evropi živi pet vrst polhov, od tega tri tudi v Sloveniji.

ALI STE VEDELI, DA ...

- so v naših krajih polhe lovili že v 13. stoletju?
- je o polhu in njegovih navadah že v 17. stoletju pisal Janez Vajkard Valvasor v *Slavi vojvodine Kranjske*?

Odrasel polh na veji leske

Nekoč so polhe lovili celo leto, lov so prekinili samo v paritveni dobi, zdaj pa je lovna sezona omejena le na dva meseca, od začetka oktobra do konca novembra. Za lov je treba pridobiti polharsko dovolilnico. Slovenija je edina članica Evropske unije, v kateri je polh lovna divjad. Polharjenje mnogi obsojajo, vendar je še danes pomembna oblika druženja na podeželju. Prebivalci nastavljajo pasti v obliki majhnih škatic, vanje pa kot vabo polgajo sadje. Jože Šraj, vodnik po Polharskem muzeju, poudarja: »Okoli 20. ure prilezejo iz svojih skrivališč. V past se ujamejo iz radovednosti, ne zaradi hrane. Polh je radoveden kot majhen otrok.«

Ta muzej že 32 let deluje na pristavi gradu Snežnik, kjer je mogoče videti vse, od starih pasti do različnih oblačil iz poljših kožuščkov. Pasti so nekoč prehajale iz roda v rod kot

dediščina, ki so jo očetje predali svojim sinovom, ko so se poročili. Zato ni nič čudnega, da se Polharski muzej ponaša s kar okoli tisoč pastmi, med katerimi so najstarejše stare 300 let.

Lov na polhe je v starih časih potekal po pravilih, ki jih je postavil zemljiški gospod. Leta 1873 je notar Hinko Dolenc iz Loža zapisal, da so tisto leto na Notranjskem in na Dolenjskem ujeli kar 800.000 polhov. Nekoč je bilo polšje meso pomembna obogatitev jedilnika preprostih ljudi, polšja mast pa zdravilo za želodčne težave in kožne izpuščaje. Iz krzna so izdelovali tradicionalna pokrivala – polhovke (za eno je potrebnih od 25 do 30 kož).

Dr. Kryštufek je omenil še eno zanimivost v Polharskem muzeju. Tam hranijo primerek najredkejše in najmanj znane vrste sesalca v Sloveniji – vrtnega polha, ki ga je septembra 2001 ujel neki gozdar iz kraja Dane v Loški dolini. »Čez oči ima črno progno, ki spominja na masko, ponaša pa se z lepim čopastim repom z dolgimi dlakami,« je še povedal sogovornik.

Saša Bojc
Fotografija **Igor Modic**

(Prirejeno po: Delo, 5. 11. 2011.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi z manjkajočimi podatki o temi in okoliščinah izhodiščnega besedila.

Izhodiščno besedilo govori o _____. Objavljeno je bilo _____
(O čem?) (Kdaj?)

v _____. Napisala ga je _____, fotografijo
(Kje?) (Kdo?)

pa je prispeval _____.
(Kdo?)

(3 točke)

2. V nadnaslovu je uporabljen izraz polšje leto. Kaj pomeni?

Polšje leto pomeni, da

- A je polšja samica dejavna celo leto.
- B se v tem letu sme loviti polhe z dovolilnico.
- C se to leto polhi zelo namnožijo.
- Č je samica v tem letu skotila malo mladičev.

(1 točka)

3. Čigavo izjavo je avtorica uporabila v naslovu izhodiščnega besedila in kako je ta izjava povezana s temo besedila? Odgovorite v povedi/povedih.

(3 točke)

4. Česa o polhu ne izvemo iz uvodnega odstavka izhodiščnega besedila?

- A Kakšen rep ima.
- B Koliko tehta.
- C Kakšne barve je.
- Č Kakšne oči ima.

(1 točka)

5. Preberite prve tri odstavke izhodiščnega besedila. S križci v preglednici označite, v katerih odstavkih najdemo navedene polhove značilnosti. V posamezni vrstici je lahko tudi več križcev.

Značilnosti	Uvodni odstavek	1. odstavek	2. odstavek
Razmnoževanje			
Prehranjevanje			
Prezimovanje			
Življenjska doba			

(3 točke)

6. O katerih podtemah govorijo zadnji trije odstavki izhodiščnega besedila? Obkrožite črke pred tremi pravilnimi trditvami.

- A Zgodovina lova na polhe
- B Pomen polharjenja danes
- C Razstava pasti v muzeju na gradu Snežnik
- Č Najmanj znana vrsta sesalca v Sloveniji
- D Vpliv vremenskih razmer na lovno sezono

(2 točki)

7. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z izhodiščnim besedilom, ali NE, če ni.

Polhi ob skromni letini spijo manj časa.	DA	NE
Veverice so v primerjavi s polhi dejavnejše, a živijo krajši čas.	DA	NE
Tako v Sloveniji kot tudi v Evropi živi pet vrst polhov.	DA	NE
Lovci lahko lovijo polhe več kot dva meseca na leto.	DA	NE
Med vsemi državami EU se polhi smejo loviti samo v Sloveniji.	DA	NE
Že v preteklosti je lov na polhe potekal po določenih pravilih.	DA	NE
V Sloveniji so našli tudi manj znanega vrtnega polha.	DA	NE

(3 točke)

8. V povedi/povedih razložite, kaj je polharjenje, in opišite, kako poteka.

(3 točke)

9. Na podlagi izhodiščnega besedila navedite razloge za polharjenje in napišite svoje mnenje o njem.

9.1. S katerim namenom ljudje lovijo polhe? Napišite tri razloge.

(1)

9.2. V besedilu je novinarka zapisala, da polharjenje mnogi obsojajo. Ali se vam zdi prav, da je dovoljeno loviti polhe? Napišite svoje mnenje in ga utemeljite.

(2)
(3 točke)

10. S katerim prevladujočim namenom je avtorica tvorila besedilo?

- A Da bi bralcem poročala o delovanju Prirodoslovnega muzeja Slovenije.
- B Da bi bralce spodbudila k obisku Polharskega muzeja in gradu Snežnik.
- C Da bi bralce prepričala o pomembnosti polharske dejavnosti nekoč in danes.
- Č Da bi bralcem predstavila zanimivosti o polhu nekoč in danes.

(1 točka)

11. Določite vrsto besedila, tako da v vsaki vrstici podčrtate ustrezen rešitev ob poševnici.

Besedilo je

strokovno / publicistično,
javno / zasebno,
reklamno / prikazovalno.

(1 točka)

12. Preberite poved in rešite nalogi.

Tisto leto so na Notranjskem in na Dolenjskem ujeli kar 800.000 polhov.

12.1. Kaj izraža podčrtana beseda v izpisani povedi?

- A Ujeli so ravno toliko polhov, kot so pričakovali.
- B Ujeli so manj polhov, kot so pričakovali.
- C Ujeli so več polhov, kot so pričakovali.

(1)

12.2. V katero besedno vrsto spada podčrtana beseda?

- A Medmet.
- B Veznik.
- C Členek.
- Č Predlog.

(1)
(2 točki)

13. Besedam iz levega stolpca poiščite ustrezne pomenske razlage in ugotovite pomensko razmerje med njimi.

13.1. Na črtice napišite ustrezne številke pomenskih razlag iz desnega stolpca.

_____ polharski	1	ta, ki lovi polhe
_____ polhovina	2	loviti polhe
_____ polhariti	3	polšje leto
_____ polhovka	4	kapa iz polhovih kožic
_____ polhar	5	tak, ki se nanaša na polharstvo
	6	polšje krzno

(2)

13.2. Podčrtajte pravilno možnost ob poševnicah.

Besede iz levega stolpca so sopomenke / blizuzvočnice /
iz iste besedne družine.

(1)
(3 točke)

14. Na črte napišite slogovno nezaznamovane besede/besedne zveze, s katerimi bi lahko zamenjali podčrtana izraza.

Pasti so prehajale iz roda v rod. _____

Spi kot polh. _____

(2 točki)

15. V zadnjem odstavku izhodiščnega besedila je več lastnih imen. Vpišite jih v preglednico glede na vrsto imena.

Osebno lastno ime			
Stvarno lastno ime			
Zemljepisno lastno ime			

(2 točki)

16. Dopolnite povedi, tako da na črte napišete besede iz oklepajev v pravilni sklonski obliki.

Polh se je zdel _____ (pisec

Janez Vajkard Valvasor) čudna živalca. Po besedah _____

(vodnik Jože Šraj) se polh ujame v past iz radovednosti. V okolici Loža so lovci skupaj z

_____ (notar Hinko Dolenc) ujeli

veliko polhov.

(3 točke)

17. Podčrtajte pravilno glagolsko obliko ob vsaki poševnici.

Jeseni gremo loviti / lovit polhe. Za lov moramo kupiti / kupit dovolilnico.

(1 točka)

18. Določite sestavo povedi, tako da na črtice napišete ustrezno številko (1–3).

- 1 enostavčna poved
- 2 priredno zložena poved
- 3 podredno zložena poved

_____ Zato ni čudno, da se polharski muzej ponaša s kar okoli tisoč pastmi, med katerimi so najstarejše stare 300 let.

_____ Vse naštetu pomeni, da samica koti mladiče v povprečju enkrat na leto, čeprav nekateri polhi živijo tudi deset let.

_____ Polh se ujame v past iz radovednosti, ne zaradi hrane.

_____ Čez oči ima črno progo, ponaša pa se z lepim čopastim repom.

(2 točki)

19. Navedeni povedi združite v podredno zloženo poved in v enostavčno poved.

Polhi gredo na prezimovanje. Pred tem se dodobra najedo žira in želoda.

Podredno zložena poved:

Enostavčna poved:

(3 točke)

20. Naslednja trditev ni v skladu z izhodiščnim besedilom. Zanikajte jo, tako da bo pomensko in jezikovno pravilna.

Poleti lahko lovimo polhe.

(2 točki)

21. Na katero besedo/besedno zvezo se navezujejo podčrtani zaimki v spodnjih povedih? Odgovore napišite v preglednico.

Lov na polhe je v starih časih potekal po pravilih, ki <u>jih</u> je postavil zemljiški gospod.	
Pasti so prehajale iz roda v rod kot dediščina, ki so <u>jo</u> očetje predali svojim sinovom, ko so se poročili.	
Je pa dr. Kryštufek opomnil na še eno zanimivost v Polharskem muzeju. <u>Tam</u> hranijo primerek najredkejše in najmanj znane vrste sesalca v Sloveniji.	

(2 točki)

22. Podčrtane števnike zapišite s črkami.

32 let _____

ob 20. uri _____

leta 2001 _____

800.000 polhov _____

(2 točki)

23. Predstavljajte si, da ste kot Damjan/Damjana Kos, član/članica šolskega novinarskega krožka, obiskali 32. Polharsko noč. Napišite **poročilo** o poteku prireditve, njenem programu in sodelujočih. Uporabite podatke iz priloženega programa. Vaše besedilo naj obsega najmanj 100 besed. Pišite na naslednjo stran.

**Turistično društvo Loška dolina
vabi na tradicionalno**

32. Polharsko noč,

**ki bo v soboto, 5. oktobra 2013, na jasi pri gradu
Snežnik v Loški dolini.**

PROGRAM

- 14.00 Zbiranje prijav za tekmovanje v polharjenju
- 14.00 Otroške delavnice Pri debelem polhu
- 14.30 Tek Po polhovih stopinjah
- 15.00 Kuhanje enolončnice
- 16.00 Predstava za otroke: Klovnesa razgraja (Eva Maurer)
- 17.00 Nastop godbe na pihala iz Loža
- 18.00 Razglasitev rezultatov teka
- 18.30 Razglasitev zmagovalne enolončnice
- 19.00 Zabava s petjem in plesom
- 23.00 Podelitev priznanj in nagrad najboljšim polharjem

Vabljeni!

(12 točk)

